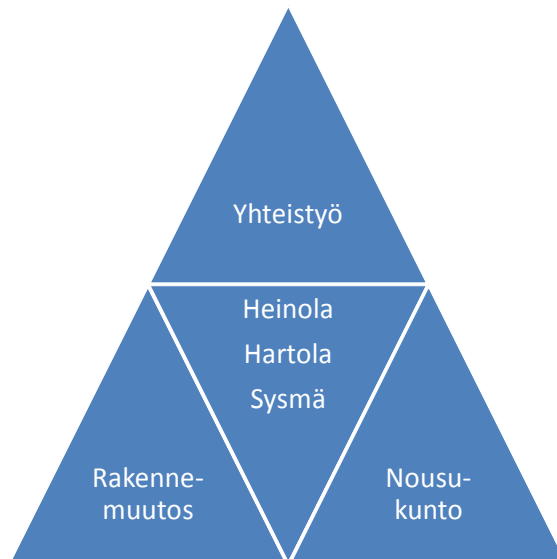

HEINOLAN SEUTU NOUSUUN

HEINOLAN SEUTUKUNNAN (Heinola, Hartola ja Sysmä) RAKENNEMUUTOSSUUNNITELMA 2009–2010

Heinolan seutukunnan rakennemuutostyöryhmä

1. JOHDANTO.....	2
2. STRATEGIA	3
3. SUUNNITELMAN TAVOITTEET.....	6
4. RAKENNEMUUTOSTYÖRYHMÄ – YHTEISTYÖTAHOT.....	7
5. OPIT MUILTA RAKENNEMUUTOSALUEILTA.....	8
6. TOIMENPITEITÄ.....	9
7. TYÖVOIMAPOLIITTISET TOIMENPITEET.....	11
8. VALTION ALUEELLISTAMISTOIMET.....	13
9. LOGISTIikka.....	14
10. MARKKINOINTI.....	16
11. YRITYSTEN AKTIVOINTI	20
12. HANKKEITA.....	23
13. SEURANTAINDIKAATTORIT.....	28
14. LIITTEET.....	29

1. JOHDANTO

Globalisaatio ja tuotantorakenteen muutokset aiheuttavat odottamattomia, äkillisiä ja mittavia uhkia alueiden ja seutujen kehitykselle. Uhka voi tarkoittaa sitä, että erityisesti jokin toimiala vähentää merkittävästi työpaikkoja alueella tai lopettaa tuotantoyksikkönsä kokonaan. Äkillisten rakennemuutosongelmien seurauksia ja vaikutuksia arvioidaan alueen ja seutukunnan työllisyydelle, tuotantotoiminnalle ja elinkeinorakenteelle.

Heinolan seutukunnassa tavoitteena on käynnistää toimenpiteitä, joilla voitaisiin korvata vuosina 2009–2010 äkillisen rakennemuutoksen alueena työpaikkamenetykset joustavasti ja ripeästi. Yhteisesti valmisteltujen toimenpiteiden avulla voidaan lieventää Heinolan seutukunnan tilannetta, jotta vältytään alueen ajautumiselta pitkäaikaiseen lamaan ja talouden alamäkeen. Alueen tai alueelle siirtyvien yritysten on osaltaan kannettava vastuuta henkilöstön muutosturvaan liittyvien toimenpiteiden ja varsinaisten korvaavia työpaikkoja tuovien investointien rahoittamisesta.

Heinolan seutukunnassa suurin työllistäjä on yksityinen sektori. Kunta-alalla työskentelee reilut 19 prosenttia työllisistä. Valtion tai valtioenemmistöisten yhtiöiden palveluksessa on työllisistä hieman yli 3 prosenttia. Yrittäjiä Heinolan seutukunnassa on 14,9 prosenttia työllisistä.

Heinolan seutukunnassa on pitkään jatkunut epävarmuus teollisuuden kilpailukyvyistä ja osaavan työvoiman saatavuudesta. Heinolan seudulla on **viimeisen vuoden** aikana menetetty lähes 200 työpaikkaa. Vuodet 2009 ja 2010 tulevat olemaan erittäin vaikeita. Uhkana on, että työpaikkoja poistuu huomattavasti lisää, jos lomautukset muuttuvat irtisanomisiksi tiettyjen toimintayksiköiden lakkauttaessaan toimintansa.

Alueella olisi tarpeen saada aikaan positiivista kehitystä ja tukea alueen kasvua ja kehittymistä tukevia positiivisia kehityssuuntia. Alueella on kuitenkin hyvät mahdollisuudet kehittää mm. palvelualojen työllisyyttä ja yrittäjyyttä.

Heinolan TE-toimiston alueella Itä-Hämeessä 54 yritystä on lomauttanut yhteensä 693 henkeä (2/2009). Eniten lomautuksia on puualalla, metallituotteiden valmistuksessa ja koneiden valmistuksessa. Lomautettujen työntekijöiden lukumäärä käsittää työnantajien työvoimatoimistoille antamat lomautuksia koskevat ennakoilmoitukset ja voimassa olevat lomautukset.

Heinolan seutukunnan (Heinola, Hartola ja Sysmä) elinkeinorakenne tulee muuttumaan lähivuosina. Muutoksen voimakkuuden vuoksi ohjelmassa on keskityttävä elinkelpoiseen ja nopeimmin kasvaviin toimialoihin. Yritysten kehittymisestä ja toimintaedellytyksistä pitää huolehtia. Erityisesti nuoria tulee kannustaa uusien yritysten perustamiseen. Samalla on edistettävä vanhoja toimijoita jatkamaan. Lisäksi on huomioitava, että moni yritys tulee tarvitsemaan jatkajaa yrittäjien ikääntyessä. Tällä suunnitelmalla pyritään edistämään yritysten kilpailukykyä ja parantamaan seutukunnan toimintaedellytyksiä.

Suunnitelmassa linjataan, mitkä ovat seutukunnan todelliset edut ja menestymisen mahdollisuudet muihin nähden. Muutoksessa on mahdollisuus uudistumiseen. Samalla on huomioitava valmiudet muutaman vuoden kuluttua tulevaan työvoimapulaan. On tärkeää, että nyt vapautuva työvoima ja heidän perheidensä elämä Heinolan seudulla turvataan. Hyvinvointiin tulee panostaa.

2. STRATEGIA

Heinolan seutukunnan äkillisen rakennemuutoksen ja alueen kehittämiseen tarvitaan yhteistä tahtoa ja strategiaa. Seutukunta toteuttaa maakuntastrategiaa ja maakunnan kokoisen alueen elinkeinostrategiaa. Päijät-Hämeen maakuntastrategia määrittelee alueelle vahvuuksia kansainvälisesti, kansallisesti ja alueellisesti, joiden kehittämiseksi alueen osaamisen ja tuottavuuden tavoitteita on asetettu.

Uuden kilpailukyky- ja elinkeinostrategian päämääränä on entistä vahvemmin rakentaa alueesta dynaaminen, kansainvälisen tason osaamiseen perustuva sekä elinkeino- ja työpaikkarakenteeltaan korkean jalostusarvon ja tuottavuuden talousalue.

Maakunnan osaamisen kärki rakentuu luovasta ja toimialojen rajoja rikkovasta yritysten, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden sekä kehittäjäorganisaatioiden yhteydestä. Alueella on valittu yksi selkeä teknologinen kärki, ympäristöteknologia. Lisäksi alue tunnetaan muotoilun sekä uudenlaisen käytäntölähtöisen innovaatiomallin kansallisena ja kansainvälisenä osaajana.

Kilpailukyky- ja elinkeinostrategian **visiona on olla Suomen ympäristötehokkain ja yritysystävällisin alue.**

Näiden maakunnallisten strategioiden lisäksi suunnitelmallisella kehittämisellä on oltava oma seudullinen ja kunnallinen tehtävä vaikeassa rakennemuutostilanteessa, jossa yritysten, julkisyhteisöjen ja ihmisten arkeen tarvitaan muutosjohtamista.

Heinolan seutu voi omalta osaltaan olla aktiivinen toimija, joka tukee maakunnallisia elinkeinojen kehittämisen tavoitteita ja olla ympäristötehokas ja yritysystävällisin alue.

Taulukko: Alueella työssäkäyvät työnantajasektorin mukaan 2006

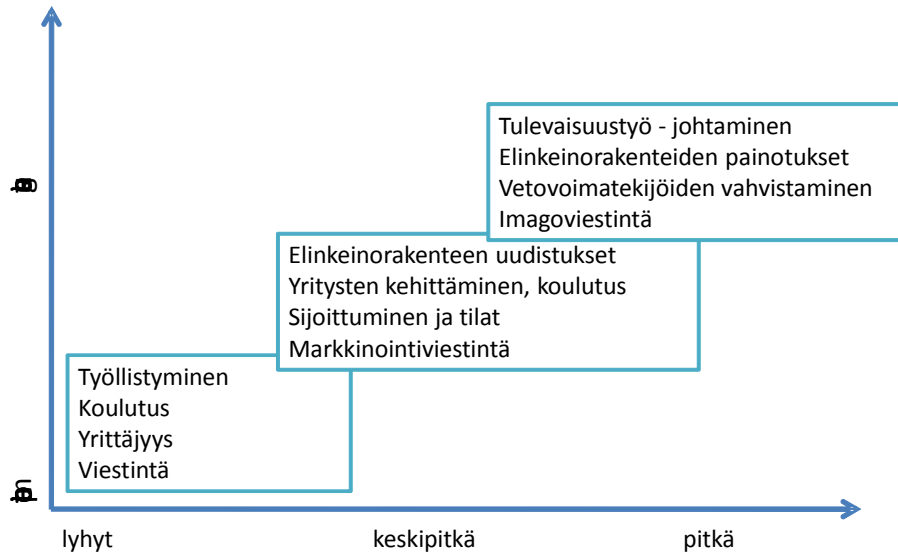
2006	Valtio	Kunta	Valtioenemr	Yksityinen se	Yrittäjät	Tuntematon
Hartola	0,3	20,6	0,9	51,7	26,2	0,4
Heinola	2,5	18,9	1,0	67,4	9,8	0,5
Sysmä	1,1	25,5	1,4	38,5	33,0	0,6
Lähde: Tilastokeskus						
Koko maa	6,4	21,4	2,9	58,8	10,3	0,1
Päijät-Häme	2,9	21,5	1,4	62,3	11,8	0,1

Heinolan kaupungin strategiassa (kaupunginvaltuusto 26.5.2008 § 82) todetaan kaupungin visioksi, VISIO 2015, että vetovoimainen ja viihtyisä Heinola on palveluvarustukseltaan etenkin perheiden tavoittelema asuinpaikkakunta ja yritystoimintapaikka.

Hartolan kunnan tavoitteena on (mukailtu kunnanjohtajan katsauksesta 12.5.2008) säilyttää työpaikkaomavaraisuus korkeana, tukea keskusalueen ja kaupallisten palveluiden kehittämistä. Yhteyksissä nelostien turvallinen kehittäminen turvaa kuntalaisten, elinkeinojen ja vapaa-ajan palveluiden kehittämistä ja alueen saavutettavuutta. Keskeisten kylien väylien ja vesihuoltopalveluiden kehittäminen tukee koko kunnan alueen elinvoimaisuuden rakenteita.

Sysmän kunnan visiona on monipuolisen kulttuurin ja aktiivisen elinkeinoelämän ihmisläheinen Päijänteen rantakunta, johon laadukkaat palvelut, asuminen ja vapaa-ajan vietto luovat lisääntyvää vetovoimaa.

Rakennemuutoksen johtaminen

Heinolan seudun strategia äkillisessä rakennemuutoksessa

Visio:

Yhteistyökykyinen Heinolan seutu tarjoaa asukkailleen hyvän elämän edellytykset, laadukkaat palvelut ja elinkeinoelämälle kilpailukykyisen toimintaympäristön.

Yhteistyökykyinen Heinolan seutu:

Heinolan seudun kunnat tiivistävät yhteistyötä äkillisen rakennemuutosohjelman 2009-2010 jaksolla. Lisäksi seudun kunnat osallistuvat tarvittavassa määrin alueellisiin ja maakunnallisiin yhteisiin toimenpiteisiin yhteisten palveluiden ja rakenteiden uudistamiseksi. Kunnat sopivat yhteisestä rakennemuutossuunnitelmasta.

Hyvän elämän edellytykset:

Heinolan seudun kunnat pyrkivät turvaamaan hyvän elämän edellytykset kuntaratkaisuihin, joilla turvataan mm. arjen toimeentuloa, hyvinvointia, vapaa-ajan palveluita ja rakennetun ympäristön toimivuutta. Kunnat ehkäisevät rakennemuutoksen haittoja asukkaille ja yrityksille ja tukevat elinkeinoelämän sopeutumista. Heinolan seutukunta on liki 10.000 vapaa-ajan mökin ja niiden asukkaiden arvostettu vapaa-ajan ja etätyön maakunta.

Laadukkaat palvelut:

Vetovoimainen ja viihtyisä seutukunta on haluttu asuinalue eteläisessä Suomessa, jossa palvelut luodaan asukas- ja yritysälhtöisesti. Palveluiden laatu on hyvää tasoa ja tuki

elinkeinoelämän yhteistyöhön on sujuvaa. Kunnat edellyttävät julkisten palveluiden tuottajilta laadukkaita palveluita asukkailleen.

Elinkeinoelämälle kilpailukykyisen toimintaympäristön:

Näkyvyyden ja tunnettavuuden lisäämiseksi toteutetaan aktiivista seutu-, tontti-, matkailu- ja tapahtumamarkkinointia. Seudulla vahvistetaan vaikuttamista yritysten muuttopäätöksiin edistämällä liikenneyhteyksiin, markkinoiden läheisyyteen, ja työvoiman saatavuuteen vaikuttavia asioita. Asuin- ja yritystonttien tarjonnassa seutu on kilpailukykyisessä asemassa ja korostetaan markkinoinnissa, että luonnonkaunis seutu sijaitsee Päijät-Hämeessä erinomaisten liikenneyhteyksien varrella (valtatie 4 ja 5). Matka ja kulkuyhteydet pääkaupunkiseudulle ovat erinomaiset.

Koulutuksen jatkuvuutta tulee alueella vahvistaa ja turvata:

Strategisesti on tärkeää pidemmällä aikavälillä, että koulutusmahdollisuuksien parantaminen ja monipuolistaminen rakentuu alueen mahdollisuuksiin ja kansallisiin tarpeisiin. Korkeamman asteen koulutusta ja tutkimusta edustavat mm. Vierumäellä urheiluopistolla AMK-koulutus ja Reumasäätien sairaalan erikoistumisopinnot ja verkostoissa tapahtuva tutkimustyö.

3. SUUNNITELMAN TAVOITTEET

Heinolan seutukunnan rakennemuutossuunnitelmalla tavoitellaan alueen kilpailukykyyn ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamista ja positiivisen suunnan vahvistamista.

Rakennemuutossuunnitelmalla mahdollistetaan työpaikkaa vaille jäävien uudelleen työllistymistä. Tavoitteena on, että rakennemuutoksesta huolimatta vapautuva työvoima perheineen pysyisi seudulla. Seutukuntaa elvyttävä rahoitus kohdistetaan yritystukien, työllisyysperusteisten investointien ja erilaisten työllisyyttä edistävien hankkeiden kautta alueen hyödyksi, jotta Heinolan seutu saadaan nousuun.

Yritysten kasvua ja kehitystä tuetaan ja vapautuvat toimitilat pyritään saamaan uuden tai sijoittuvat yritystoiminnan käyttöön. Valituilla toimenpiteillä pyritään vahvistamaan seudun elinvoimaa. Parhaimmat tulokset saadaan pyrittäessä yhteiseen päämäärään samansuuntaisella toiminnalla. Suunnitelma ei keskity muutamaankin kärkeen, vaan pienetkin kehittämistoimet huomioidaan.

On katsottava riittävän kauas. Suunnitelmalla ja siihen sisältyvillä tavoitteilla ja toimenpiteillä vastataan kansallisiin ja kansainvälisiin haasteisiin niin työvoiman kuin yritystoiminnan näkökulmista. Yhteistyösuuntien valinnassa huomioidaan yritysvaikutukset ja yrittäjälähtöinen toiminta seutukunnalla. Tuloksellinen ja tehokas toiminnan koordinointi ja edunvalvonta yhteistyössä eri toimijoiden kesken on tärkeää.

- Heinolan seutukunnan rakennemuutossuunnitelman tavoitteena on säilyttää vapautuva työvoima perheineen seudulla. Asukkaille halutaan tarjota hyvät palvelut ja elinkeinoelämälle menestymisenmahdollisuudet
- Suunnitelman tavoitteena on mahdollistaa työpaikkaa vaille jäävien uudelleen työllistyminen hyödyntämällä myös yrittäjyys- ja koulutusvaihtoehdot
- Suunnitelmalla tuetaan seuduilla toimivien pk-yritysten kasvua ja kehittymistä. Yritystoiminnalle luodaan monipuoliset toimintaedellytykset
- Suunnitelmalla edistetään vapaiden ja vapautuvien toimitilojen hyödyntämistä uudessa tai seudulle sijoittuvassa yritystoiminnassa
- Suunnitelman avulla selvitetään muut korvaavan yritystoiminnan mahdollisuudet sekä edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä tunnistamalla elinkeinoelämän tarpeet ja reagoimalla niihin nopeasti
- Suunnitelma mahdollistaa tehokkaan ja tuloksellisen yhteistyön ja toiminnan koordinoinnin eri toimijoiden kesken
- Suunnitelma vahvistaa seudun elinvoimaa
- Suunnitelman avulla hyödynnetään Heinolan seudun sijaintiin liittyvät mahdollisuudet
- Suunnitelma ohjaa ja tukee kuntien elinkeinopolitiikkaa vuosina 2009 – 2010

Suunnitelman tavoitteiden seuranta tapahtuu seurantaindikaattoreiden ja arvioinnin avulla. Hankkeiden avulla luodaan perustaa tavoitteiden saavuttamiseksi ja strategian toteuttamiseksi.

4. RAKENNUMUUTOSTYÖRYHMÄ – YHTEISTYÖTAHOT

Heinolan seutukunnassa on päätetty toimia aktiivisesti ja alueelta on koottu oma rakennemuutostyöryhmä rakentamaan ja ohjaamaan suunnitelman toteuttamista. Rakennemuutostyöryhmä toimii yhteistyössä monitahoisten verkostojen kanssa. Yhteistyötahot eri verkostoissa tulevat huomioiduiksi asioiden valmistelun ja tiedonkulun osalta.

Rakennemuutostyöryhmän kokoonpano 2009:

Heinolan kaupunki, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Hannele Rämö, pj
 Heinolan kaupunki, kaupunginhallituksen jäsen Reijo Pantsari
 Heinolan kaupunki, kaupunginhallituksen jäsen Tarja Warpenius
 Heinolan kaupunki, kaupunginjohtaja Hannu Komonen
 Heinolan kaupunki, kansliapäällikkö Pekka Virkkunen, sihteeri
 Hartolan kunta, kunnanjohtaja Raija Peltonen
 Hartolan kunta, projektipäällikkö Raimo Lappalainen

Sysmän kunta, kunnanjohtaja Marketta Kitkiöjoki
Sysmän Kehitys Oy, hallituksen puheenjohtaja Hannu Sireni
Työnantajayhd. / Kauppakamaritmk, johtaja Jukka Koski
Heinolan Yrittäjät, puheenjohtaja Juha Tähkänen
LAKES Oy, yhteyspäällikkö Petri Jalkanen
Heinolan työ- ja elinkeinotoimisto, toimistonjohtaja Riitta Oikarinen
Hämeen TE-keskus, johtaja Pekka Savolainen
Hämeen TE-keskus, osastopäällikkö Sinikka Kauranen

Asiantuntijat
Päijät-Hämeen liitto, aluekehityspäällikkö Juha Hertsi

Lisäksi ryhmä voi kutsua kokous- ja asiakohtaisesti asiantuntijoita osallistumaan suunnitelman toteuttamiseen.

5. OPIT MUILTA RAKENNEMUUTOSALUEILTA

Muilta rakennemuutosalueilta on saatavissa jo joitakin käytännön hyviä malleja. Heinolan seutu on mukana äkillisten rakennemuutosalueiden verkostossa ja osallistuu tarvittaessa yhteisiin tilaisuuksiin ja kokemusten vaihtoon.

Kaakkois-Suomen talkoot -hanke (Palmenia HY <http://blogs.helsinki.fi/ks-talkoot/>) toteuttaa äkillisten rakennemuutosalueiden kokemuksia vertailevaa tutkimusta ja kumppanuustyötä. Vertailtavana ovat reagointiprosessit ja reagoinnin välineet. Tavoitteena on tuottaa kokemuspohjaista tietoa toimijoiden omiin benchmarking tarpeisiin.

Kokemusten mukaan keskeistä on:

- Nopea reagointi
- Positiivinen ja oikeaan tietoon perustuva viestintä
- Tilaisuuden kääntäminen mahdollisuudeksi
- Kaikki mukaan talkoisiin; koskee seudun kaikkia toimijoita
- Poistuvan yritystoiminnan maa-alueet, toimitilat, koneet, laitteet, kalusto ja muut välineet nopeasti uusiokäyttöön
- Selkeä organisointi ja vastuut
- Ei liikaa työryhmiä. Joustavaa vuorovaikutusta
- Hyvä, reaaliaikainen ja kaikkien käytössä oleva seurantatyökalu
- Panostaminen seudulla toimivien yritysten kehittämiseen
- Riittävän suuret hankkeet ja ohjelmat sekä jämäkkä edunvalvonta

6. TOIMENPITEITÄ

Heinolan seutukunnassa käynnistettiin ripeästi kuntien ja toimijoiden yhteistyö, kun talouden taantuma alkoi näkyä alueen yritystoiminnassa syksystä 2008.

- 15.9.2008 rakennemuutostyöryhmän ensimmäinen kokous
- marraskuu 2008 rakennemuutosohjelman sisällön ja aikataulun määrittelyä
- 4.12.2008 rakennemuutostyöryhmän 2. kokous: alustava ohjelmarunko
- 18.12 päätös rakennemuutosalueesta
- joulukuussa 2008: erillisten osien täsmentäminen konkreettisiksi hankkeiksi
- 5.1.2009 rakennemuutostyöryhmän 3. kokous ja ohjelman hyväksyminen
- 5.1.2009 ministeriölle Päijät-Hämeen liiton ja Hämeen TE-keskuksen esitys EU-rakennerahastovarausten esitys äkillisiin rakennemuutostilanteisiin
- tammikuussa 2009 rakennemuutosohjelman käsittely maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä ja yhteistyöryhmässä
- 26.2.2009 uuden rakennemuutostyöryhmän kokous
- 26.2.2009 tilaisuus RAKENNEMUUTOKSEN MAHDOLLISUUKSIA, kaupungintalolla
- 11.3.2009 keskustelupalaveri Heinolan seutukunnan rakennemuutosohjelman tarkistamisesta
- 17.3.2009 kuntakeskustelut Sysmässä ja Hartolassa
- 31.3.2009 rakennemuutostyöryhmän 4. kokous ja käsittely uudesta suunnitelmasta
- 1.4.2009 Heinolan yrittäjätreffit, järjestäjänä neljä yrittäjää yhteistyötahojen kera

Tulevia tapahtumia 2009

- 27.5.2009 Heinolan seutu nousukiitoon, järjestäjänä Verkostosta Voimaa – projekti
- Huhtikuussa käynnistyy KOTTI-yrityshaastattelu (HARAVA) seudulla
- Toukokuussa yrittäjätilaisuus ”Yhdessä eteenpäin Heinolan seutukunta
- Syksyllä uusi Verkostosta Voimaa tilaisuus

Äkillisten rakennemuutosalueiden tukirahoitus

Hallitus nimesi 18.12.2008 Heinolan, Keski-Karjalan ja Koillis-Savon seutukunnat äkillisen rakennemuutoksen alueiksi vuoden 2010 loppuun saakka. Päätöksellä varmistetaan toimenpiteiden ripeä käynnistyminen tilanteessa, jossa alueilta on vähentynyt liki 600 työpaikkaa.

Hallitus päätti 18.12.2008 vuoden 2008 III lisätalousarviossa myönnettyjen äkillisten rakennemuutosten hoitoon tarkoitettujen varojen jaosta alueille. Yhteensä äkillisen rakennemuutoksen alueille on jo kohdennettu 33,5 miljoonaa euroa. Kun aikaisemmin

äkillisen rakennemuutoksen hoitamiseen on jaettu vuonna 2008 alueille 56,1 miljoonaa euroa, niin yhteissumma nousee tänä vuonna noin 90 miljoonaan euroon.

Vuoden 2009 talousarvioesityksessä ja sen täydennyksessä äkillisten rakennemuutosten hoitoon on varattu 17 miljoonaa euroa. Lisäksi EU:n rakennerahasto-ohjelmista voidaan vuosittain käyttää varoja rakennemuutoksesta aiheutuvien odottamattomien paikallisten tai alakohtaisten menojen kattamiseen. Vuonna 2009 tämä varaus on nostettu vuoden 2008 kolmesta prosentista viiteen prosenttiin, mikä tarkoittaa noin 26 miljoonan euron rahoitusta. Yhteensä vuonna 2009 tarkoitukseen on käytettävissä noin 43 miljoonaa euroa.

Heinolan seutukunnan rakennemuutosalueen asema vuosina 2009 ja 2010

Päijät-Hämeen liitto ja Hämeen TE-keskus tekevät yhdessä esitykset rakennemuutosrahoituksesta ministeriölle vuosina 2009 ja 2010. Esitykset perustuvat rakennemuutostyöryhmän suunnitelmaan.

2009	esitys	VN päätös 12.2.20009	2010 arvio
Yritystuki (osa Forssaan)	1500 000	1300 000	1500 000
Työllisyysperusteiset inv. (osa Forssaan, maks 25% tuki)	750 000	770 000	750 000
EAKR-varaus Hämeen TE-keskus Päijät-Hämeen liitto	1500 000	883 000	1500 000
ESR-varaus (tuki 80-85%)	810 000	810 000	810 000

Hämeen TE-keskuksen alueella on kaksi äkillisen rakennemuutoksen aluetta: Forssan ja Heinolan seutukunnat. Hämeen TE-keskus käyttää rakennemuutokseen yritystukirahoitusta, työllisyysperusteista investointitukea, EAKR-rahoitusta ja ESR-rahoitusta. Päijät-Hämeen liitto varaa mahdollisuuden hakea myöhemmin 2009 tai vuoden 2010 alusta EAKR-rahoitusta. Päijät-Hämeen liitto on myöntänyt 2008 rahoitusta kansallisesta maakunnan kehittämisrahasta alueen rakennemuutostoimenpiteitä varten.

Hämeen TE-keskuksen saamaa ESR-erillisrahoitusta hallinnoidaan Etelä-Suomen suuralueen ESR-ohjelmassa, toimintalinjassa 1. ESR-ohjelman mukaisesti myös äkillisen rakennemuutosalueen hankkeilta edellytetään kuntarahoitusta osana julkista rahoitusta.

Äkillisen rakennemuutosohjelmien valinnassa tullaan painottamaan hankkeiden soveltumista rakennemuutosalueen suunnitelmaan. Valittavat hankkeet sovitetaan käytettävissä olevaan määrärahaan.

Yritystuki- ja EAKR-rahoitusta voi saada mm. yrityksen kehittämisavustuksena tai toimintaympäristöavustuksena. Yrityksen kehittämisavustusta voidaan myöntää

yrittäjien pitkän aikavälin kilpailukykyä parantavaan hankkeeseen, kun yritys aloittaa toimintansa taikka laajentaa tai kehittää sitä. Toimintaympäristön kehittämisavustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että hankkeella on merkittävä vaikutus alueen pienten ja keski suurten yritysten perustamiseen, laajentamiseen tai kehittämiseen kannalta.

Energiatukea voidaan myöntää energian säästöä, energian käytön tehostamista ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistäviin investointi- ja kehittämishankkeisiin.

Yksin toimintaa harjoittavalle yrittäjälle voidaan myöntää yrityksen kehittämisavustusta ensimmäisen työntekijän palkkamenoihin.

Kyläkauppatuki -avustus on tarkoitettu kyläkaupoille, jotka sijaitsevat haja-asutusalueilla ja joiden päivittäistavaroiden myyntipinta-ala on alle 400 m² sekä päivittäistavaroiden vuosimyynti on alle kaksi miljoonaa euroa.

Maaseudun yritystoiminnan tukeminen (MMM) tapahtuu Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman rahoittamana. Keskeisenä tavoitteena on työllisyyden ja toimeentulomahdollisuuksien lisääminen. Ohjelmasta osarahoitettava toimintaryhmätyö (Päijänne-Leader) tukee uusia hankkeita käynnistettäväksi Asikkalassa, Hartolassa, Heinolassa, Padasjoella, Pertunmaalla ja Sysmässä.

Valtion lisätalousarviosta (2009) osoitettiin muutamiin seutukunnan hankkeisiin tukirahoitusta.

Mt 363 Vierumäki - Urheilunopiston liittymä kl-väylä Heinola 0,10 milj. euroa.

Mt 413 Koskuentie-Työlamentie kl-väylä Sysmä 0,50 milj. euroa.

- Vastuu: tiehallinto ja/tai kunnat

Kunnat hakevat valtion harkinnanvaraista avustusta

- Vastuu: kunnat

7. TYÖVOIMAPOLIITTISET TOIMENPITEET

Työ- ja elinkeinohallinnon toimenpiteitä:

Työ- ja elinkeinopoliittisilla toimenpiteillä työ- ja elinkeinohallinto pyrkii tehostamaan työmarkkinoiden toimintaa ja korostamaan aktiivisia toimenpiteitä passiivisen työttömyysturvan sijaan.

Työllistämistuki on työnantajalle osoitettu raha työttömän palkkaamiseen tai toimenpiteen ajalta työttömälle maksettava korvaus. Työllistämistukitoimenpitein työtön

voidaan työllistää valtion virastoihin ja laitoksiin, kuntiin, kuntayhtymiin tai yksityiselle sektorille palkkatuella.

Työharjoittelu ja työelämävalmennus tukevat työelämään paluuta sekä edistävät työhönsijoittumista ja ammattitaitoa. Työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen voidaan sijoittaa valtion, kunnan, kuntayhtymän, muun yhteisön, säätiön tai yksityisen elinkeinonharjoittajan palvelukseen.

Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus eli työvoimakoulutus on työ- ja elinkeinohallinnon rahoittamaa koulutusta. Se on ensi sijassa suunniteltu työttömille työnhakijoille sekä työttömyysuhan alaisille henkilöille. Koulutuksen tavoitteena on ammattitaito työelämän tehtäviin. Koulutus on tarkoitettu 20 vuotta täyttäneille. Työvoimakoulutusta järjestetään ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten lisäksi muissa ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. Sitä voivat järjestää myös yksityiset koulutuksen järjestäjät.

Muita keinoja mm.

- muutosturvaan liittyvät toimenpiteet
- työllistymisohjelmat, urasuunnittelu
- työnvälitys, työpaikkojen etsintä
- vuorotteluvapaa, työllistäminen
- työllistämis-, rekrytointituet ja -koulutus
- yrittäjäkoulutus aloittaville yrittäjille
- starttiraha aloittaville yrittäjille
- seutukunnallinen työllistämishankkeet
- kuntien rooli työllistämässä
- työllistämishankkeet
- kuntien työllisyysperusteiset investoinnit
- välityömarkkinat (tavoite työllistyminen avoimille markkinoille ilman mitään tukia)
- yhteishankintakoulutus lomautusten vaihtoehtona tarjotaan nyt 16.3.2009 yrittäjille entistä paremmin ehdoin.

- Vastuu: Heinolan TE-toimisto, kunnat

Yritys-Harava ja ns. valtakunnallinen KOTTI-hanke

Yritys-Harava on tarkoitus toteuttaa huhti-kesäkuun aikana Heinolan työ- ja elinkeinotoimiston alueella. Yritysharavan kysymykset koskevat lähinnä yritysten työvoima- ja koulutustarpeita. Näiden kysymysten avulla saadaan selville mm. liiketoiminnan kehittämiseen liittyvät tarpeet sekä yritysten suunnitelmat investointien ja kehittämistoimenpiteiden osalta. Puhelinhaastattelulla pyritään saamaan yksityiskohtaiset tiedot yritysten työllistämisen- ja kehittämistarpeista, jotta niihin voitaisiin

vastata eri organisaatioiden palveluiden kautta. Kysely kohdistuu kaikkiin seutukunnan yrityksiin ilman toimiala- tai kokorajauksia.

www.yritysharava.fi on ns. valtakunnallinen viranomaisjärjestelmä. Haastattelun kautta koostettuja tietoja voidaan luovuttaa yhteistyötahoille, kun kyselyn yhteydessä tiedustellaan yrittäjän suostumus tähän. Näin ollen tiedot yhteistyötahoille välittyy esim. TE-toimistojen kautta niiden kysymysten osalta, jotka koskevat esimerkiksi yhteistyötahojen tarjoamia palveluita. Tulosten läpikäyminen voitaisiin suorittaa kokoustamalla eri tahojen kesken eli koottaisiin eräänlainen asiantuntijaraati mm. kehittämissyhtiöiden ja koulutusorganisaatioiden edustajista. Lisäksi yritysharavan tuottamista tuloksista voitaisiin mahdollisesti laatia erillisiä raportteja yhteistahojen hyödynnettäväksi.

Yritysharavan käynnistämisestä tietyllä alueella pyritään tiedottamaan mm. yrittäjäjärjestöjen ja paikallisen median kautta. Kilpailutuksen kautta valitut yhteyspalvelukeskuksen haastattelijat koulutetaan ennen kyselyn toteuttamista. Lisäksi yritysharava.fi -järjestelmän käyttäjät koulutetaan järjestelmän tietosisällön hyödyntämiseen. TEM:ltä on tulossa uusi järjestelmä, joka tulee myöhemmin korvaamaan nykyisin käytössä olevan yritysharavajärjestelmän. Asiaan liittyvistä yksityiskohdista saa tarkempaa tietoa mm. Heinolan työ- ja elinkeinotoimiston johtajalta Riitta Oikariselta.

- Kysely kohdistuu 975 yritykseen Heinolassa, 275 yritykseen Sysmässä ja 270 yritykseen Hartolassa.
- Kysely kohdistuu kaikkiin seutukunnan yrityksiin ilman toimiala tai koko rajauksia.
- Toteutus tapahtuu TEK:n valtakunnallisen Kotti-hankkeen kautta.
- Yhteyskeskukset on kilpailutettu ja haastattelijat koulutetaan ennen haravan toteuttamista.
- Heinolan työ- ja elinkeinotoimiston vastuuhenkilöt koulutetaan haastattelutulosten hyödyntämiseen.
- Puhelinhaastattelulla pyritään saamaan yksityiskohtaiset tiedot yritysten työllistämistä ja kehittämistarpeista, jotta niihin voitaisiin vastata eri organisaatioiden palveluiden kautta.
- Yritysharavan kysymykset koskevat lähinnä yritysten työvoima- ja koulutustarpeita. Kolmen kysymyksen sisältöön pystyvät yhteistyötahot vaikuttamaan. Näiden kysymysten avulla saadaan selville mm. liiketoiminnan kehittämiseen liittyvät tarpeet sekä yritysten suunnitelmat investointien ja kehittämistoimenpiteiden osalta.

8. VALTION ALUEELLISTAMISTOIMET

Alueellistamisen tavoitteena on valtion tehtävien tuloksellinen hoitaminen ja työvoiman saannin turvaaminen valtion tehtäviin sekä maan tasapainoisen alueellisen kehityksen

edistäminen ja työllisyyden tukeminen maan eri osissa. Valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamisessa otetaan erityisesti huomioon olemassa olevat ja kehittyvät osaamis- ja toimintokeskittymät.

Hallituksen tavoitteena on 4 000 - 8 000 työpaikan siirtäminen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle päätöksinä vuoteen 2011 ja toteutuksina vuoteen 2015 mennessä. Kun olemassa olevat päätökset ja suunnitelmat toteutuvat kevästä 2009, pääkaupunkiseudulta on siirretty muualle maahan noin 3 600 työpaikkaa.

Alueen klustereihin soveltuvat valtion alueellistettavat toiminnot, joita voitaisiin sijoittaa Päijät-Hämeeseen ja Heinolan seutukunnalle kartoitetaan ja täsmennetään vuoden 2009 aikana.

Päijät-Hämeen liitto vastasi alueellistamisen koordinaatioryhmälle 2.10.2008 kysymykseen alueen klustereihin soveltuvat valtion alueellistettavat toiminnot, joita voisi sijoittaa Päijät-Hämeeseen ja Heinolan seutukunnalle mm.

- VTT:n osayksiköitä. Alueen vahvaa osaamista tukevaa toimintaa on mm. ympäristö-, innovaatio-, rakentaminen-, koneenrakennus-, materiaalit-, logistiikka- ja hyvinvointi
- Valtionhallinnon palvelukeskukset. Keskeinen hyvä sijainti eteläisessä Suomessa ja toimiva TE-keskus, joka on tottunut toimimaan yli maakuntarajojen
- Metsäntutkimuslaitoksen (METLA) tehtäviin liittyen tutkimustoiminnan alueellistaminen
- MELA maatalousyrittäjien eläkelaitos tai erikseen määriteltävät toimintayksiköt
- Tilastokeskuksen erikseen määriteltävät toimintayksiköt
- Väestörekisterikeskuksen erikseen määriteltävät toiminnot

Rakennemuutostyöryhmä arvioi ja osallistuu Päijät-Hämeen liiton edunvalvontaan ja alueellistamisen koordinaatioryhmälle annettavan vastauksen laadintaan aktiivisesti.

- Vastuu: kunnat, Päijät-Hämeen liitto

9. LOGISTIIKKA

Heinolan rakennemuutosalueella sijaitsee maakunnan logistisen rungon keskeinen osa, 4-tien kehityskäytävä Vierumäeltä Hartolan pohjoisrajalle. Voimakasta logistiikkaan pohjautuvaa kehityspotentiaalia liittyy erityisesti kuuteen Heinolan kaupungin alueella sijaitsevaan moottoriteliittymään, joista yksi on valtateiden 4 ja 5 risteys Lusissa ja Hartolan keskustan liittymään valtatiellä 4.

Rakennemuutosalueen kehittämismahdollisuuksia täydentää keskeisesti Lahti-Heinola-rautatie, joka voidaan myös käsittää Helsinki-Lahti-oikoradan jatkeeksi. Päijät-Hämeen maakuntakaavassa on varauduttu ratayhteyden jatkokehittämiseen varaamalla linjaus oikoradalle välillä Lahti-Heinola-Mikkeli.

Verkostoituneella logistiikka-alalla pienempiäkin kehittämishankkeita voidaan markkinoida tehokkaasti alan toimijoille, kun hankkeet kytketään suurempiin kokonaisuuksiin. Tämän vuoksi Heinolan rakennemuutosalueen logistiikkaa kannattaa kehittää maakunnan logistisen rungon kehittämisprosessin avulla.

Maakunnan elinkeinostrategian 2009 tavoitteena on, että maakuntaan on rakentunut Sisä-Suomen johtava logistiikkakeskus, joka on hyödyntänyt täysimääräisesti logistiset etunsa metropolialueen kehityskäytävällä sekä Venäjän ja Aasian tavaraliikenteessä.

LAKES on luonut kaksi keskeistä hanketta, joissa on rahoituksen haku vireillä. Hankkeiden avulla kehitetään monin keinoin elinkeinostrategian tavoitteiden mukaisesti koko maakunnan logistista runkoa aiemmin hyväksytyt seuturakennemallin ja Päijät-Hämeen liikennejärjestelmäsuunnitelman havaintojen ohjaamana.

Heinolassa logistisesti merkittävät alueet kytkeytyvät kiinteästi moottoritiehen. Vierumäen liittymän (nro 21) alueelle on v. 2008 valmistunut osayleiskaava, jolla on osoitettu liittymän viereen uusia palvelualueita ja Syrjälänkankaan teollisuusalueen laajennuksia.

Heinola E-moottoriteliittymän ympäristöä (23) ja Tähtiniemeä kehitetään kaupallisena palvelualueena. Näiden välittömässä läheisyydessä sijaitsee Hevossaaren teollisuusalue.

Heinola P-moottoriteliittymän (24) ja Kouvolantien liittymän (25) seutu kuuluvat maakuntakaavan osoittamaan kehittämisvyöhykkeeseen. Alueelle laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Heinola P:n ympärillä on voimakkaasti kehittyvä Vuohkallion palvelualue (ABC, Suomi-Soffa ym.). Kehittämisalueeseen kuuluu runsaasti aluevarauksia erilaisille palvelu-, työpaikka- ja teollisuusalueille.

Lusiin on valmistunut v. 2008 osayleiskaava, jossa on varattu liittymän 26 läheisyyteen 4-tien varrelle uusia työpaikka-alueita. Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy Lakes tekee logistiikka-alueiden kehittämistyötä tiiviissä yhteistyössä Heinolan kaupungin kanssa.

Hartolassa on risteysalueelle valmistunut uusi asemakaava, missä on ratkaistu eritasoliittymän liikenteellinen toteuttaminen ja saatu uusia tontteja yrityksille. Kaavan mukaan yritykset sijoittuvat aivan vt 4:n viereen. Sijoittuvilla yrityksillä on hyvä näkyvyys tielle. Valtatie 4:n vieressä on ennestään paljon toimivia yrityksiä: huoltamo Jari-Pekka (laajennus alkamassa), Vuohelan herkkupuoti (mm. leipomo), Findomon talotehdas, Finforestin Kuningaspalkki. Uusia yrityksiä ovat Leon Finlandia (ent. Suoranta Oy alue) ja Kauppakeskus Kruunu/ SRV ja kaava on lisännyt tonttitarjontaa.

Sysmän kunnassa on runsaasti tonttitarjontaa pk-yrityksien ja logistiikan tarpeisiin.

Toimenpiteitä Logistiikan keskeistä 2009-2012 ja Transbaltic –hankkeiden tukemana:

1. Erilaisia suunnittelutöitä ja layout töitä tarvitaan kohteisiin. Tärkeimpiä tuotoksia ovat:
 - tarkentavat maankäytön suunnittelutyöt koskien alueen liittämistä tie- ja rataverkkoon, muut maankäyttöön liittyvät tarkennukset, jotka tukevat maankäytön ja kaavoituksen tarkentamista ja sitä kautta sijoittujien ratkaisuja rakennemuutosalueen hyväksi
 - investoijille ja rahoittajille suunnatun numeerisen tiedon (tarkempia neuvotteluja tukemaan) ja markkinointimateriaalin kehittäminen
 - kokonaisuuden (logistiikkaesite 12/2007) jalostaminen;
2. Markkinointitoimenpiteet:
 - markkinoinnin käynnistäminen (mukaan lukien kansainvälinen); markkinointisuunnitelman laatiminen ja resursoiminen sekä materiaalituotanto
3. Toimenpiteet yhteistyön kehittämiseksi satamaverkon ja logistiikan toimijoiden kanssa, verkoston vahvistaminen alueen logistiikka-alan kehittämisen tueksi;
4. Toimenpiteet alueella toimivien yritysten logistiikan kehittämiseksi, tavoitteena kilpailukykyyn lisääminen toimivissa yrityksissä ym. joiden kilpailukyvyllä logistiikalla on keskeinen merkitys;

Kohdissa 3. ja 4. jalostetaan sisäsatamakonseptia ja samalla kehitetään konseptille verkostoa.

10. MARKKINOINTI

Sisäinen markkinointi

Suomessa on havaittu, että pienten seutujen kuntien menestyksen kannalta tulevaisuudessa ei ole olennaista niinkään se, mitä kunta on itsessään ja yksinään, vaan miten toimivat yhteistyöverkostot se on kyennyt luomaan. Kuntien menestystä voidaan rakentaa sisäisesti ja ulkoisesti. Sisäisellä markkinoinnilla saavutetaan tyytyväisyyttä, jolla on myös arvoa ulkoiseen markkinointiin.

Seudun kuntien ei tule tulevaisuudessa rakentaa menestystään yksin, vaan kunnat voivat täydentää toisiaan. Naapurin vahvuuksilla voi täydentää oman kunnan puutteita. Kunnan menestyminen kytkeytyy alueella toimivan yritystoiminnan menestykseen. Heinolan

seutu voi olla tulevaisuudessa entistä himoitumpi yrittäjyyden sijoittumisen seutu, kun nykyiset yrittäjät kokevat palvelut ja ympäristön toimivana.

Tilaisuudet:

Heinolan yrittäjätreffit, järjestäjänä neljä yrittäjää yhteistyötahojen kera

- ke 1.4.2009 ravintola Tukkiätkässä
- verkostoitumistilaisuus on tarkoitettu seutukunnan yrittäjille

Heinolan seutukunta Nousukiitoon, järjestäjänä Verkostosta Voimaa –projekti

- Tapahtuman tarkoituksena on olla verkoston vahvistamistapahtuma. Lisäksi tuodaan esiin toimivien verkostojen merkitystä sekä innostaa ja kannustaa yhteistyöhön vaikeanakin talouden laskusuhdanteen aikana. Tarkoituksena on myös hakea verkoston avulla ratkaisuehdotuksia työllisyyteen, työvoiman saatavuuteen ja yrittäjyyden lisäämiseen liittyviin ongelmiin. Alueen houkuttelevaisuus tulevaisuudessa asumisen ja koulutuksen osalta on myös työryhmien teemoissa esillä. Tapahtuman työryhmätoiminnalla kerätään Heinolan seutukunnalle teemoihin liittyviin tulevaisuuden tarpeisiin ja olemassa oleviin ongelmiin ratkaisuehdotuksia.
- ke 27.5.2009 kello 12 - 16 Heinolan kaupungin valtuustosalissa
- Tilaisuus on tarkoitettu kutsuseminaarina Heinolan seudun työllisyyden ja elinkeinotoiminnan kehittämisverkostolle sekä Verkostosta Voimaa –projektin verkostanalyysin perusteella verkostoon nimetyille tahoille.

Tapahtuman työryhmien teemat

- Heinolan seutukunta tulevaisuuden ympäristö yrittämiseen, työntekoon ja asumiseen
- Koulutus alueen tulevaisuuden osatekijänä
- Mistä toimivat verkostot rakentuvat, ja miten niitä ylläpidetään?

Tapahtumasta hyvin keskeisen osan muodostaa verkostoitumisen asiantuntijan Petri Uusikylän esitys **”Hyvin toimivat verkostot alueellisen kehittämisen taustalla”** Esityksessä otetaan kantaa myös hyvin toimivien verkostojen merkityksestä ”laman” aikana sekä mitä verkostoja, rakenteita alueellisessa kehittämisessä tulevaisuudessa tarvitaan ja miten ne toimivat?

Yrittäjätilaisuus ”Yhdessä eteenpäin Heinolan seutukunta”

- Hengennostatustilaisuus huhti-toukokuu 2010. Tilaisuus Heinolan seutukunnan yrittäjille, kuntapäätäjille ja maakunnan kansanedustajille

Tilaisuuden tavoite:

- kerrotaan tosiasiat siitä, missä mennään
- kerrotaan, mitä yrittäjän täytyy tehdä vaikeuksien ilmetessä
- mistä voi hakea apua ja mitä apua on saatavissa
- kerrotaan yrityksen kehittämismahdollisuuksista
- päätavoite on innostaa ja kannustaa positiiviseen tulevaisuuteen
- yhteistyökumppanit: yrittäjäjärjestöt, kauppakamari, kunnat, rahoittajat.

Strateginen perusviesti:

Kannustetaan yrittäjyyteen ja aktivoidaan mikro- ja pk-yrityksiä verkostoitumaan ja jatkamaan toimintaa taloudellisessa haastavassa tilanteessa. Asioita yhdessä tarkastellen ja toisilta oppimalla voidaan selvittää vaikean kauden yli. Kerrotaan mahdollisimman kattavasti hyödynnettävissä olevista palveluista ja rakennemuutosalueen eduista.

- **Vastuu:**

Heinolan osalta kaupunki ja Lakes, Sysmän kunta ja Sysmän Kehitys, Hartolan kunta

Ulkoisen markkinointi

Heinolan osalta Lahden Alueen Kehittämisyritys Oy Lakes:illa on suunnittelu- ja toteutusvastuu Lakes:in osakassopimuskuntien aluemarkkinoinnista asumisen ja yrittämisen osalta. Alueellisten yritys- ja kehittämispalveluiden viestinnän ja markkinoinnin suunnittelu- ja toteutusvastuu on yrityspalveluryhmällä. Matkailun aluemarkkinoinnin suunnittelu- ja toteutusvastuu on Lahti Travel:illa.

Aluemarkkinoinnin tehtävänä on viestiä alueen asumisen ja elinkeinoelämän vetovoimatekijöistä – siitä, että Lahden alue on asumisympäristöltään, palveluiltaan ja vapaa-ajantarjonnaltaan vetovoimainen ja yritysystävällinen toiminta-alue. Asumisen ja vapaa-ajan markkinoinnin ensisijainen kohdealue on pääkaupunkiseutu. Elinkeinoelämään kohdistuvat markkinointitoimenpiteet toteutetaan pääasiallisesti valtakunnallisissa medioissa ja tietyille kohderyhmälle suunnaten.

Alueellisten yrityspalveluiden viestintä ja markkinointi tukee tarjoamien alueellisten yrityspalveluiden toimintaa sekä kehittämis- ja verkostoitumispalveluja. Lakes:in vastuulla on myös vilja- ja mekatroniikkaklustereiden viestintä. Erillisten hankkeiden kautta pyritään hoitamaan logistiikka-alueiden markkinointitoimenpiteet.

Lahden ja Heinolan seuduilla Lakes toimii yhteistyössä muiden elinkeinotoimijoiden kanssa. Tavoitteena on vastata rakenteellisten murrosten tuomiin haasteisiin. Yhtiöllä on kolme selkeää päätehtävää, jotka ovat yrityspalvelut, viestintä ja markkinointi uusien asukkaiden ja yritysten saamiseksi alueelle sekä kansainvälistäminen (mm. Venäjä, Kiina ja EU). Lakes vastaa kilpailukyky- ja elinkeinostrategian mukaisesti elinkeinopoliittisesta koordinoinnista. Tähän vastuuseen kuuluu mm. strategian tavoitteiden seuranta ja raportointi omistajakunnille. Lakes on mukana kuntakohtaisissa yrittäjätileisyyksissä ja elinkeinoseminaareissa yhdessä muiden elinkeinotoimijoiden kanssa. Lakesin toteuttaman aluemarkkinoinnin tehtävänä on viestiä asumisen ja elinkeinoelämän vetovoimatekijöistä.

- Liike.info –verkkopalvelu (maksuton näkyvyys mm. Heinolan yrityksille, vapaille toimitiloille, liiketoiminnan myyjille ja ostajille sekä alihankinnan tarjoajille)

Sysmän kunnassa elinkeinojen kehittämistyön ja ulkoisen markkinoinnin tärkeän painopisteen muodostavat paikkakunnalla jo olevat yritykset ja tapahtumat. Kunnan yrittäjät ja maatalousyrittäjät sekä näiden verkostojen kannustaminen toiminnan laajentamiseen ja monipuolistamiseen on viestinnällisesti merkittävä painotus. Kunnan elinkeino- ja tulopohjan vahvistamiseksi käynnissä olevat kehittämishankkeet mm. Päijätsalo-Ilola-alueella tulevat näkymään kehittämisessä.

Elinkeinopolitiikkaa ja paikkakunnan yleistä toimeliaisuutta edistävät toimenpiteet saavat tukea myös vireästä kulttuurielämästä. Paikkakunnalla jo pitkään toimineiden kulttuuritapahtumien (mm. Sysmän Suvisoitto) säilyttäminen sysmäläisen kulttuurielämän vireyttä osoittavina voimannäyttöinä turvataan tapahtumia ja toimintaympäristöä kehittämällä.

Hartolan (kuningaskunnassa) elinkeinotoiminnan tavoitteena on luoda edellytykset menestyvälle elinkeinotoiminnalle, joka tarjoaa työtä ja toimeentuloa kuntalaisille. Yritystoiminnan yleiset toimintaedellytykset varmistetaan ja niitä kehitetään kunnan resurssien mukaisesti. Maatalouden paikallishallintotehtävät ovat myös osa kunnan elinkeinotoimea.

- edulliset toimitilat ja tontit
- osaavaa työvoimaa ja hyvän yritysilmaston
- asiantuntevaa perustamis-, kehittämis- ja sijoittumisneuvontaa
- kakkostukialueen edut ja kunnan korkotuen kehittämislainoille
- hyvät peruspalvelut henkilökunnalle ja perheelle
- perheelle hyvän asunnon tai hyvän tontin
- erinomaiset liikenneyhteydet E4/75 -tien varrella

Maakunnallinen markkinointi (Heinola-Hartola-Sysmä)

- toimialakohtainen business to business -markkinointi: tavoitteena Heinolan seutukunnan toimintaympäristöön sopivien yritysten saaminen seudulle
- tiedotus osaavasta työvoimasta ja rakennemuutosalueen edut
- laadittavan seudun matkailustrategian luomien mahdollisuuksien hyödyntäminen

Strateginen perusviesti:

Heinolan seutukunta luo hyvät yrittämisen edellytykset ja tarjoaa erinomaiset asumisen ja vapaa-ajan vieton olosuhteet. Seutu tarjoaa yritystoiminnalle tilaa, työvoimaa, ja kustannusetuja Suomen logistisessa keskipisteessä.

• Vastuu:

Heinolan osalta kaupunki ja Lakes, Sysmän kunta (Sysmän kehitys), Hartolan kunta

11. YRITYSTEN AKTIVOINTI

Yritysten aktivointitoimia suunnitellaan ja toteutetaan alueella yhdessä. Yhteiset laajemmat hankkeet rakentavat perusteita ja keräävät tietoja alueen tarpeista. Yritykset autetaan rahoituksen ja kehittämisspalveluiden käyttäjiksi. Tavoitteena on pitkän aikavälin kilpailukykyä parantavia hankkeita ja verkostojen kehittämistä.

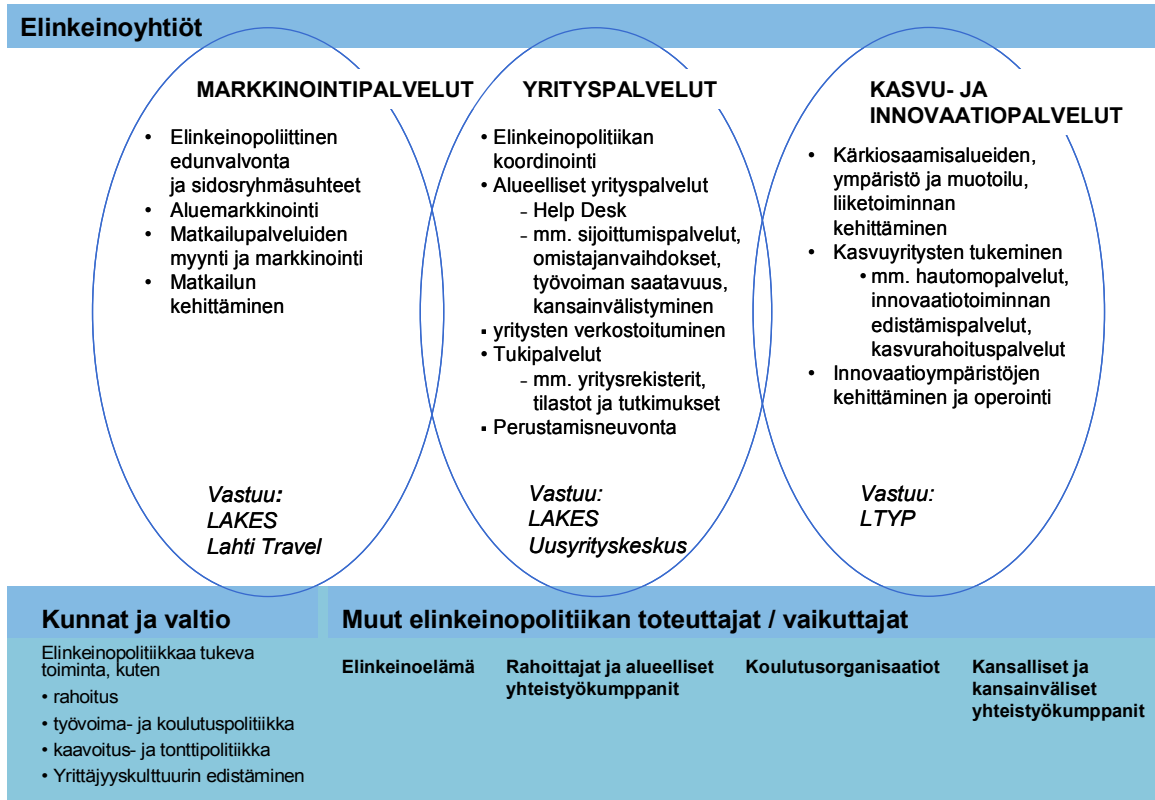
Lahden alueen kilpailukyky- ja elinkeinopolitiikan käytännön toimenpiteet Heinolan alueella ja palvelukonsepti määritellään ja kohdennetaan. Tämä työ on käynnissä TE-keskuksen ja LAKESin yhteistyönä aloittaville, toimiville ja alueelle sijoituville yrityksille sekä erikseen kasvuyrityksille. Perusneuvontapalvelut tarjotaan kaikille alueen aloittaville ja toimiville yrityksille. Alueen vahvojen teollisten ja palveluklusterien tarpeita vastaava palvelukonsepti räätälöidään yhdessä klusterien kanssa pohjautuen niiden omiin strategioihin. Puutuoteklusteria kehitetään erillisellä hankkeella. Vierumäen urheiluopiston yrityshautomohanke aktivoi hyvinvointiliiketoiminnan lisäämiseksi alueella (Vierumäen urheiluopiston, LAKES:in ja LTYP:in yhteistyö).

Yritysten aktivointi painottuu kenttätöyöhön, sillä yrityksiä on hyvin vaikeaa aktivoida erilaisten tilaisuuksien avulla tai toteuttamalla puhelinhaastatteluja. Kenttätö on kuitenkin hyvin työvoimavaltaista ja osaamista vaativaa ja siten resurssien löytäminen ko. työlle sekä systematiikka siinä vaatii jatkuvaa suunnittelua ja ns. massamenetelmät esim. tilaisuudet ja puhelinhaastattelu KOTTI projektilla ovat joka tapauksessa välttämätön lisä.

Yritysten aktivoinnin apuna pidetään innostavia yhteistyötilaisuuksia. Lisäksi tehdään yhteistyötä tiedottamisessa Heinolan yrittäjien kanssa edellä kuvatun mallin mukaisesti. Kenttätöystä ja sen tarkoituksesta tiedotetaan samaisissa tilaisuuksissa. KOTTI toteutuu keväällä ennen juhannusta ja sen tietomäärä ennakkotietojen mukaan on myös LAKESin käytössä. Tietomäärän käyttökelpoisuus selviää kenttätöyössä KOTTI aineiston käyttöön saamisen sekä kokemusten jälkeen. KOTTI projektin toteuttamisen jälkeen on mahdollisesti tehtävä uusi toimenpidesuunnitelma työn jatkamisesta vastaavalla massamenetelmällä riittävän laajan vaikutuksen takaamiseksi myös vuonna 2010.

Varsinainen yritysکوhtainen aktivointi tehdään kenttätöyönä erikseen KOTTI tulosten osoittamisissa yrityksissä ja päällekkäisyydet karsien klusteriverkostoissa sekä erilaisissa seutukunnassa meneillään olevissa hankkeissa. Tavoitteena on kattava yritysten läpikäynti siten, ettei kuitenkaan "häiritä" sellaisia yrityksiä, jotka eivät koe rakennemuutostilannetta ongelmaksi tai eivät muuten halua palveluja. Tavoitteeseen pääsy kenttätöyössä edellyttää tiivistä yhteistyötä kenttätöyötä tekevien toimijoiden kesken; LAKES, TE-toimisto, Verkostosta Voimaa, LTYP-puutuoteklusterin kehittämishanke, TE-keskuksen yritystutkijat.

Aktivointi johtaa kehittämiseen yrityksissä vain, jos aktivoitunut yritys saa palvelun heti tarpeen mukaisesti. Palveluja tarvitaan myös yritysten ideoiden jalostamisessa hyväiksi hankkeiksi TE-keskuksen rahoituksen piiriin. Heinolan rakennemuutosalueella yritykset ohjataan käyttämään elinkeinotoimijoiden tuottamia palveluja alueellisen elinkeinostrategian linjausten mukaan.

Lisäpalvelut, joiden avulla ennakoitaan tulevan rakennemuutoksen näkymistä yrityksissä vuoden 2009 loppupuolella ja toisaalta yrittäjäkunnassa tapahtuvaa ikärakenteen aiheuttamaa lisätyön tarvetta sukupolvenvaihdossa.

LAKES ja TE-keskus kehittävät taloustilanteen vaikeuksia kohtaavien yritysten neuvontapalvelun (työnimi 23.3.2009 rahoituslinikka). Palvelun kehittäminen on käynnistetty jo ja sen tarjoaminen alkaa viimeistään loppukesästä.

Tilitoimisto, lakimies, saneerausconsultti, Finnvera, Heinolan TE-toimisto, verottaja, Päijät-Hämeen yrittäjät

Vastuu: Kunnat, TE-keskus ja LAKES

LAKES ja TE-keskus kehittävät sukupolvenvaihdospalvelun markkinointia sekä kenttätöitä Heinolan seutukunnassa kevään 2009 aikana. Yritysten myyjiä ja ostajia herätellään myös yhteistyönä alueella. Heinolan TE-toimiston kanssa käydään läpi

sukupolvenvaihdosasioista kiinnostuneet yritykset seulomalla KOTTI haravahankkeen tulokset.

LAKES ja TE-keskus kehittävät 0-5 vuotta vanhoille nuorille yrityksille erityispalvelun, jossa klinikkamaisesti (työnimi jatkaja- kasvuklinikka) tehdään analyysiä yritysten kasvupotentiaalista ja pyritään mm. yrityskohtaisten toimenpideohjelmien tasolle saakka. Klinikkan kehittäminen on käynnissä (23.3.2009 tilanne), sitä rahoittaa TEM ja viimeistään syyskesällä klinikkatoiminta käynnistyy.

Finnveran erityisehdot Heinolan seutukunnan yrityksille

- Tiedotus ja markkinointi tehostetusti yhdessä Finnveran kanssa
- Markkinointia yrittäjätapaamisessa
- Vastuu: Finnvera, LAKES, Heinolan yrittäjät ry

Neuvontapalveluna yrityskummitoiminnan elvyttäminen

- Vastuu: LAKES, Hämeen TE-keskus

Heinolan TE-toimiston ja alueella aktiivisesti työvoima-asioissa toimivan Verkostosta Voimaa –projektin kanssa tehdään myös listatuissa lisäpalveluissa tiivistä yhteistyötä.

Aktivointia kasvuyrityksiin, syöttö kasvuyrityspalveluun

- Vastuu: Hämeen TE-keskus, Tekes, Finnvera ja Finpro, Lakes

Panostetaan uusien yritysten perustamiseen ja kehittymiseen

- Alkavien yritysten neuvonnan ja starttirahalausuntojen jatkuvuus turvataan
- Vastuu: Hämeen TE-keskus, Lakes

PK-yritysten kriisir ryhmä perustetaan

- Tilitoimisto, lakimies, saneeraus konsultti, Finnvera, Heinolan TE-toimisto, verottaja, Päijät-Hämeen yrittäjät
- Vastuu: Päijät- Hämeen Yrittäjät, yksityiset asiantuntijat

Neuvontapalvelut

- yritysten omistajanvaihdoksien kehittäminen, hallinta ja markkinointi
- omistajanvaihdosprosessin kehittäminen ja hallinta
- liiketoiminnan uudelleen suuntaaminen
- yrityksen vaikeuksien voittaminen tai hallittu alasajo
- yrityksen kehittämistoimet, Pk-yritysten kehittämishanke
- yrityskummitoiminnan elvyttäminen

- Vastuu: LAKES, Hämeen TE-keskus

Seudulliset yrityspalveluverkostot SYPVE III –hanke (ei päätöstä)

Hankkeen verkosto tuottaa asiantuntevaa neuvontaa edullisesti

- toimintaansa kehittäville monialaisille maataloille,
- muille maaseudun yrityksille toimialasta riippumatta
- Vastuu: Hankkeessa mukana olevat tahot, ProAgria Häme ry, Sysmän Kehitys Oy

12. HANKKEITA

Yritystuki ja EAKR-hankkeita

Lahden alueen kehittämissyhtiön (LAKES) yhteyspäällikkö Petri Jalkanen on kerännyt yhteistyössä Hämeen TE-keskuksen ja paikallisten toimijoiden kanssa yrityshankkeista tietoja. Alustavassa kartoituksessa löytyi muutaman viikon aikana useita kymmeniä yritysten kehittämishanketarpeita, joissa rahoituksen kokonaisarvo on noin 10 milj. euroa. Lisätiedottamisella ja valtakunnallisella yrityskyselyllä voidaan otaksua, että tukitarpeet tulevat vielä kasvamaan ensimmäisistä arvioista. Suurelta osin tukikelpoisten (pk-yritykset) yritysten hakemukset ovat koneinvestointeja, tuotannon kehittämistä tai kiinteistöinvestointeja. Hanke-esitys ja hakemustiedot eivät ole yritystukien osalta julkisia tietoja kun vasta myönteisten päätösten jälkeen hakijan, käyttötarkoituksen ja rahoitusmäärän osalta.

Päijät-Hämeen liitto varautuu rahoittamaan julkisten toimijoiden EAKR-hankkeita ja tulee hakemaan äkillisten rakennemuutosalueiden lisärahoitusta syksystä 2009. Tuettavia hankkeita ovat mm. toimintaympäristön muutoksen suunnittelusta johtuvat hankkeet EAKR-ohjelman toimintalinjoilla 2 ja 3.

Päijät-Hämeen liiton EAKR-päätöksiä, joissa Heinolan seutukunnan rakennemuutosasiat olivat painoituksena vaikuttamassa hankkeiden valintapäätöksiin:

Heinolan seutukunnan matkailun master plan

Heinolan kaupunki hallinnoi hanketta, jossa laaditaan 31.5.2009 mennessä yhteinen ja erikseen kuntien (Heinola, Hartola ja Sysmä) strategiset matkailun kehittämiskohteet ja tarpeet.

Hankkeen kokonaisbudjetti	60 000 €
EAKR/valtio	40 000 €

Ylimaakunnallisen ulkoilu- ja luontomatkailuhankkeen loppuosan toteuttaminen

Kuntien yhteistyöllä pyritään parantamaan ylimaakunnallisia ulkoilu- ja retkeilymahdollisuuksia sekä lisäämään maakunnan vetovoimaa laadukkaana asuinympäristönä. Lahden kaupunki hallinnoi hanketta, jossa jatketaan puuttuvien osin reittien kehittämistä Heinolassa, Lahdessa ja Nastolassa 31.5.2009 mennessä.

Hankkeen kokonaisbudjetti	180 000 €
EAKR/valtio	257 100 €

Sysmän leirintäalueen kunnostus

Leirintäalueen kunnostus on jaettu kahteen osahankkeeseen, ja tämä EAKR-hanke koskee leirintäaluetta palvelevan kunnallistekniikan rakentamista 31.5.2009 mennessä.

Hankkeen kokonaisbudjetti	260 000 €
EAKR/valtio	130 000 €

Vierumäen asiakashallintaohjelman kehittäminen

Asiakashallintaohjelma on osa Vierumäen strategiaprosessia. Asiakashallintajärjestelmän avulla voidaan tunnistaa asiakkaat ja kehittää tuotetarjontaa asiakaslähtöisemmäksi. Sen avulla voidaan ottaa asiakas mukaan palvelujen kehittämiseen 31.5.2009 mennessä.

Hankkeen kokonaisbudjetti	62 500 €
EAKR/valtio	43 750 €

ESR-hankkeet

Asumisen osaamisklusterin osaamisen ja innovaatioiden siirto

Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy:n projektilla vastataan Heinolan, Hartolan ja Sysmän alueiden äkillisen rakennemuutokseen. Kuntien kannalta projektille asetetut odotukset ja myös tavoitteet ovat työllisyyden turvaaminen. Tällä vaikutetaan kunnille muodostuvaan yhteisö- ja tuloverokertymiin. Projektin tuloksena laaditaan suunnitelma talousaluekohtaisesta toimintamallista kunnan sekä yrityssektorin välille. Yritysten kannalta tavoitteena on elinkelpoisuuden säilyttäminen yli laskusuhdanteen, liiketoiminnan kehittäminen eri osa-alueilla. Tämän on yhtenevä tavoite aloitteleville yrityksille, PK- ja suuryrityksille. Projektin painopiste on PK- yritys kentässä. Tuloksena syntyy PK-sektorin toimivia yritysverkostoja kolmen korin mallin mukaisesti: 1) Rakentaminen, 2) Teollisuus, 3) Palvelu.

Tuloksena on valittujen yritysten liiketoiminnan ammattimaisempi moniosaaminen, kehittäminen, ja liiketoiminnan kannattavuus, jatkuvuus ja kasvu. Rakentajien aktivointi lisää paikallisten liiketoiminta-alan asiantuntijoiden kysyntää ja työllisyyttä. Kehitystyön tuloksena syntyy parempaa kilpailukykyä ja työllisyyttä, sekä uusia työpaikkoja. Rakentajien valmennus tuo kysyntää paikkakunnan eri yrittäjälajoille ja se parantaa yritysten tuloksia ja kehitys/laajentumismahdollisuuksia.

Rahoitus

Hankkeen kokonaisbudjetti	500 000 €
ESR-osuus 90%	450 000 €
Kuntarahoitusosuustarve	50 000 €

Kuntarahoitusosuuksien jako-osuuden esitys 1.6.2009 - 31.12.2010

Heinola:	36 000 €
----------	----------

Hartola:	6 000 €
Sysmä:	8 000 €

Manageroinnin ja tuottamisen koulutus- ja osaamiskeskus

Suomen Urheiluopiston projektissa selvitetään liikunta-alan tuottajan sekä liikunta-alan ja kulttuurialan managerin työn keskeiset sisällöt ja sen tuloksena ammattien koulutustarpeet. Selvityksen perusteella laaditaan koulutusohjelma ja tehdään pilottikoulutus. Projektin avulla syntyy liikunnan ja urheilun alueelle uutta työtä ja yrittämisen mahdollisuuksia. Kuntarahoitusosuuksien jako-osuudesta ei ole esitystä, mutta siitä neuvotellaan.

Rahoitus

Hankkeen kokonaisbudjetti	125 000 €
ESR-osuus 90%	000 000 €
Kuntarahoitusosuustarve	000 000 €

Uusia mahiksia

Koulutuskeskus Salpauksen projektin tavoite on ehkäistä syrjäytymistä ja edistää taantuman jälkeistä työvoiman saantia antamalla ohjaus- ja neuvontapalveluita sekä ohjaamalla lomautettuja erilaisten koulutuspalveluiden piiriin. Mittaristo (toimenpiteisiin osallistuneiden määrä) ja tavoitearvot määritellään yhdessä projektityöryhmän ja ohjausryhmän kanssa neuvotellen.

Hankkeelle ei esitetä rahoitusta keväällä 2009, vaan osin toimenpiteitä pyritään toteuttamaan mm. Heinolan seudun kumppanuushankkeen avulla.

Rahoitus

Hankkeen kokonaisbudjetti	313 963 €
ESR-osuus %	298 265 €

Heinolan seudun kumppanuushanke

LAKES hankkeen sisältönä on mm. rakennemuutossuunnitelman ylläpito, yritys- ja kuntayhteistyö ja haravahankeen edistäminen. Hanke kestäisi 2 vuotta ja voisi olla suuruudeltaan noin 208 600 euroa ja siinä olisi sekä yhden päätoimisen rekrytoitavan henkilön palkka ja jonkin verran muita lisäkustannuksia asiaan liittyvästä muusta työstä. Lisäksi tulee hankkeen valmistelun kustannus 3400 euroa jaettavaksi Heinolan ja Lakes:iin kuulumattomien kuntien kesken.

Rahoitus

Hankkeen kokonaisbudjetti	208 600 €
ESR-osuus %	177 310 €
Kuntarahoitusosuustarve	31 290 €

Kuntarahoitusosuuksien jako-osuuden esitys

Heinola 17210 euroa
 Sysmä 7040 euroa
 Hartola 7040 euroa

Rakennemuutoksen investointihankkeita

HEINOLA 2009-2010

Heinolan rakennemuutosinvestoinnit

Heinolan hankkeet rakennemuutos-ohjelmassa	Rahoitus 2009	Tukitarve	Tuen saanti- Mahdollisuus max 25%	Kaupungin osuus min 75 %	Huom!	Tärk.järj. kj 27.2.09
Kevyenliikenteen turvallisuuden parantaminen Vuolenkoskentiellä	460 000	230 000	100 000	360 000	Sisältyy valtion elvytys-pakettiin Alkaa 04/09	-
Heinolan paloaseman laajennus ja peruskorjaus	3 200 000	1 600 000		2 400 000 jaettuna 2 vuodelle	Edellyttää merkittävän tuen saamista	1.

SYSMÄ

Sysmän rakennemuutosinvestoinnit 2009 – 2010

Systemän hankkeet rakennemuutos-ohjelmassa	Rahoitus 2009	Tukitarve	Tuen saanti- mahdol- lisuus max 25%	Kunnan osuus min 75 %	Huom!	Tärk.järj. kj tai kh
Sysmän leirintäalueen kunnostus, vaihe 1 ja 2	540 000	270 000			Vaihe 1. vanha EAKR	
Suopellon venepalvelukeskus	1 300 000	650 000			Suunnittelu ja toteutus	
Rankoon alueen vesihuolto li vaihe	387 000	193 500	96 750	290 250	Ympäristökeskus 50.000	
Sysmän Riihipellon kiinteän polttoaineen (KPA) lämpökeskus	3 874 000	1 162 000	96 850	2 905 500		

Sysmän keskustan kehittäminen	800 000	200 000	200 000			
-------------------------------	---------	---------	---------	--	--	--

HARTOLA

Hartolan rakennemuutosinvestoinnit 2009 – 2010

Hartolan hankkeet rakennemuutosohjelmassa	Rahoitus 2009	Tukitarve	Tuen saanti-mahdol-lisuus max 25%	Kunnan osuus min 75 %	Huom!	Tärk.järj. kj tai kh
Valtatie 4:n Hartolan eritasoliittymän alueen yritys ympäristön kehittämishanke	900 000	450 000	225 000	675 000		
Kehitysvammaisten asuntola ja päivätoimintatilat	1100 000	270 000			Koy Vasalli (Hartolan kunta)	
Vuokrakerrostalon muuttaminen senioriasunnoiksi	2650 000	850 000			Koy Kuninkaan pitäjä (Hartolan kunta)	

Muiden toimijoiden merkittävimmät investoinnit

Tilannetieto 25.3.2009

Suomen Urheiluopiston jäähallin sosiaalityötilojen rakentaminen	2 310 000	200 000/600 000			Suomen urheiluopisto	
---	-----------	-----------------	--	--	----------------------	--

13. SEURANTAINDIKAATTORIT

Seurantaindikaattorien seuranta ja tietojen kerääminen tapahtuu yhdessä Hämeen TE-keskuksen ja TE-toimiston kanssa. Tiedot löytyvät erillisestä Excel-koontitiedostosta.

Työttömien osalta on koottu tiedot sekä kuntakohtaisena että Heinolan TE-toimiston osalta. Työttömien osalta on erikseen sekä kokonaismäärä (eli ml. henk.koht. lomautetut) että ilman lomautettuja. Lisäksi ryhmälomautetut ovat erillisenä koosteena.

Uudet avoimet paikat kuvaavat uusia avoimia paikkoja Heinolan TE-toimistossa. Tätä lukua ei voi kuntakohtaisena saada. Luvut avoimista paikoista kuukauden lopussa ovat kunnittain.

Hankehallinnollisten suoritemittareiden osalta tiedot saadaan myöhemmin. Äkillisen rakennemuutosalueen rahat on jaettu TE-keskukselle, mutta tarkkaa tietoa siitä, miten ne jakaantuvat rakennemuutosalueidemme eli Heinolan ja Forssan kesken, ei vielä ole.

A. Seurattavat indikaattorit
(täydennetään kevään 2009 aikana, erillinen liite 31.3 ja huhtikuun lopussa uudet työllisyystiedot).

- Väkiluvun muutos (kk)
- Työttömien lm (kk)
- Työttömyysaste (kk)
- Uudet avoimet työpaikat (kk)
- Aloittaneet ja lopettaneet yritykset (neljännesvuosittain)
- Lomautettujen lukumäärä (toistaiseksi ja määräaikaaisesti)
- Ytneuvottelujen piirissä olleiden henkilöiden määrä
- Työvoimakoulutuksessa olevien lukumäärä

B. Hankehallinnolliset suoritemittarit (TE-keskus ylläpitää, saatavilla 28.5.2009)

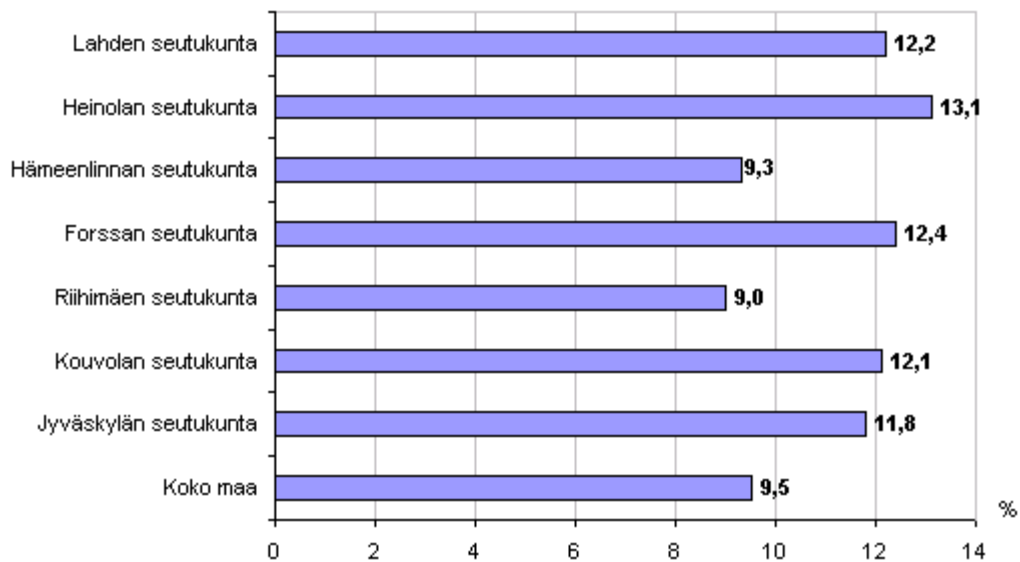
- Myönnettyjen rakennemuutosmäärärahojen käyttö ja sidonta-aste (taulukko)
- Uudet yritykset
- Uudet työpaikat (miehet/naiset)
- Rakennusaikaiset työpaikat
- Pysyvät uudet työpaikat
- Hankkeeseen osallistuneiden yritysten määrä
- Hankkeeseen osallistuneiden henkilöiden määrä

14. LIITTEET

TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT, TYÖTTÖMYYSASTE SEKÄ AVOIMET TYÖPAIKAT MAALISKUUN 2009 LOPUSSA HÄMEEN TE-KESKUKSEN ALUEELLA TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTOITTAIN

TE-TOIMISTO	TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT KUUKAUDEN LOPUSSA (Lomautetut muk.luk.)							TYÖTTÖMYYSASTE (%) (Lomautetut muk.luk.)		
	Maalis	Helmi	Muutos	Muutos	Maalis	Muutos	2008-2009	Maalis	Helmi	Maalis
	2009	2009	abs.	%	2008	abs.	%	2009	2009	2008
FORSSA	2 106	2 152	-46	-2,1	1 480	626	42,3	12,4	12,7	8,7
HEINOLA	1 692	1 600	92	5,8	1 238	454	36,7	13,1	12,4	9,4
HÄMEENLINNAN SEUTU	4 074	3 852	222	5,8	2 785	1 289	46,3	9,3	8,8	6,5
PÄIJÄT-HÄME	10 126	9 990	136	1,4	7 986	2 140	26,8	12,2	12,1	9,7
RIIHIMÄKI	1 982	1 932	50	2,6	1 566	416	26,6	9	8,8	7,3
HÄME	19 980	19 526	454	2,3	15 055	4 925	32,7	11,1	10,8	8,6
KOKO MAA	251 410	250 060	1 350	0,5	199 732	51 678	25,9	9,5	9,4	7,6

Työttömyys seutukunnittain maaliskuussa 2009

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus 28.04.09

Heinolan seudun merkittävimmät logistis-teolliset alueet

